

УДК 659.4(075.8)

ДО ПИТАННЯ ПРО УДОСКОНАЛЕННЯ ЗДІЙСНЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Селезньова О.М., д. ю. н., доцент,
завідувач кафедри професійних та спеціальних правових дисциплін
ПВНЗ «Буковинський університет»

Александрюк М.В., магістрант
юридичного факультету
ПВНЗ «Буковинський університет»

У статті проаналізовано основні способи здійснення державної інформаційної політики і напрями щодо її здійснення на сучасному етапі розвитку України, запропоновано деякі ідеї для створення єдиного інформаційного простору нашої держави з урахуванням особливостей сучасного досвіду у цій галузі.

Ключові слова: інформація, інформаційна політика, інформаційне суспільство, інформаційно-комп'ютерні технології, інформаційне законодавство.

В статье проанализированы основные способы осуществления государственной информационной политики и направления по ее осуществлению на современном этапе развития Украины, предложены некоторые идеи для создания единого информационного пространства нашего государства с учетом особенностей современного опыта в этой области.

Ключевые слова: информация, информационная политика, информационное общество, информационно-компьютерные технологии, информационное законодательство.

Selezniova O.M., Aleksandriuk M.V. ABOUT THE ISSUE OF IMPROVING THE INFORMATION POLICY OF UKRAINE AND ITS IMPLEMENTATION

The body of the article goes on to discuss the main ways of implementing the state informational policy and directions of its realization on the current stage of development of Ukraine. Also, there are presented the ideas for creation of the unitary mass media sphere in our state taking into account the special features of the today's experience in this field.

Key words: information, information policy, information society, information and computer technologies, information legislation.

Постановка проблеми. На сьогодні наша держава поступово перейшла в своєму розвитку з індустріального в інформаційне суспільство. Сучасний етап інформаційної політики України здійснюється в умовах, коли концепція інформаційного суверенітету перебуває лише на стадії свого формування. Водночас тема інформаційної політики є однією з найактуальніших, адже інформаційна галузь належить до стратегічних інтересів будь-якої країни й потребує особливої уваги. В усьому світі майже кожна держава на розвиток і захист свого інформаційного середовища та створення позитивного іміджу у сфері інформаційних технологій виділяє чималу суму коштів. В Україні ця галузь фактично перебуває на периферії суспільного розвитку. Нині, як ніколи раніше, доцільно досліджувати інформаційну галузь України з різних аспектів, вживати певних конкретних заходів для повного відновлення сектору інформації і, зрештою, зумовити переведення національного законодавства на більш рівний ступень, порівняно зі світовим.

Ступінь розробленості проблеми. На даному етапі сучасних вітчизняних дослідженнях окремі теоретичні та практичні аспекти формування і реалізації інформаційної політики розглянуті такими науковцями, як: І. Арістовою, В. Брижком, В. Гавловським, Л. Губерським, Ю. Іванченком, В. Івановим, Є. Камінським, Р. Калюжним, О. Литвиненком,

Є. Макаренко, А. Марущаком, А. Москаленком, А. Новицьким, О. Олійником, Г. Почепцовим, І. Сопілком, С. Чукут, Ю. Шемчушенком, О. Юрченком та деякими іншими вченими. Проте деякі аспекти розуміння інформаційної політики все-таки дальшого вивчення.

Мета статті – проаналізувати основні способи здійснення державної інформаційної політики і напрями щодо її здійснення на сучасному етапі розвитку України.

Виклад основного матеріалу. Закон України «Про інформацію» [1] визначає державну інформаційну політику сукупністю основних напрямів і способів діяльності держави з одержання, використання, поширення та зберігання інформації. Згідно із цим законом, основними способами та напрями здійснення державної інформаційної політики є:

- забезпечення доступу громадянам до інформації;
- створення національних систем і мереж інформації;
- зміцнення матеріально-технічних, фінансових, організаційних, правових і наукових основ інформаційної діяльності;
- забезпечення ефективного використання інформації;
- сприяння постійному оновленню, збагаченню та зберіганню національних інформаційних ресурсів;
- створення загальної системи охорони інформації;

– сприяння міжнародному співробітництву в галузі інформації і гарантування інформаційного суверенітету України.

Зазначимо, що сучасні умови розвитку суспільства (формування інформаційного суспільства, яке певною мірою сприяє розширенню процесів глобалізації та усунення комунікаційних бар'єрів як на міждержавному рівні, так і на рівні окремих громадян) мають враховуватись під час визначення основних напрямів державної інформаційної політики. Саме ці аспекти несуть в собі уточнення щодо основного завдання інформаційної політики в державній сфері, адже ними не є процеси збирання, обробки чи зберігання інформації, а насамперед, активна участь України у процесі створення та донесення інформації на світовий рівень, метою якої є певна протидія інформаційним впливам на зовнішню політику держави, унеможливлення факторів ведення сучасних інформаційних війн, зокрема й вироблення ефективних й контрольованих механізмів поширення інформації зсередини. Іншими словами, мати місце в самій державі між її громадянами, щоб врешті-решт наша батьківщина могла виступати гідною державою на міжнародній арені.

Проаналізувавши наукову літературу [2, с. 52], можна виокремити головні напрями щодо здійснення інформаційної політики на сучасному етапі розвитку держави:

- забезпечення свободи слова;
- забезпечення та сприяння вільному доступу до суспільно значущої інформації;
- збереження суспільної моралі, захист честі і гідності особистості;
- сприяння конкуренції у сфері засобів масової інформації та інформаційно-комп'ютерних технологій (зокрема за допомогою регулювання концентрації засобів масової інформації, їх державної підтримки тощо);
- залучення інвестицій у розвиток інформаційно-комп'ютерних технологій та їх пільгове оподаткування;
- сприяння відкритості та прозорості органів державної влади та місцевого самоврядування (наприклад, розроблення і впровадження електронного уряду);
- захист культурної і мовної самобутності; переведення культурної спадщини у цифровий формат;
- захист інтересів найбільш вразливих громадян (неповнолітніх, непрацевдатних, національних меншин) в інформаційній сфері;
- боротьба з неналежним використанням сучасних інформаційних технологій;
- забезпечення інформаційної безпеки;
- захист персональних даних;
- охорона недоторканності приватного життя;
- формування позитивного іміджу держави та державних органів та деякі інші.

Державну інформаційну політику розробляють і здійснюють органи державної влади загальної компетенції, а також відповідні органи спеціальної компетенції. Усі громадяни України, юридичні особи та державні органи мають право на інформацію, що передбачає можливість вільного одержання, використання, поширення та зберігання відомостей,

необхідних їм для реалізації своїх прав, свобод і законних інтересів, здійснення завдань і функцій. Реалізація права на інформацію громадянами, юридичними особами і державою не має порушувати громадські, політичні, економічні, соціальні, духовні, екологічні та інші права, свободи і законні інтереси інших громадян, права та інтереси юридичних осіб. Кожному громадянину забезпечується вільний доступ до інформації, яка стосується його особисто, крім випадків, передбачених законами України.

Що стосується особливостей державної інформаційної політики України, слухними вважаємо пропозиції І.В. Арістової [3], яка зазначає, що для більш повної реалізації державних інтересів саме в інформаційній сфері варто ретельно переглянути всі пріоритети державної політики, також розробити концептуальні підходи для врегулювання ринку інформаційно-комунікаційних технологій як інформаційної та інвестиційної політики, так і розвитку інформаційного законодавства і забезпечення інформаційної безпеки. Заради вирішення поставленої мети доцільно враховувати певні моменти:

- створення умов для зростання інформаційної індустрії – підтримка розвитку комплексу галузей, які виробляють різноманітні інформаційні продукти та надають послуги в інформаційній сфері шляхом залучення інвестицій приватного сектору, створення збалансованого конкурентного середовища і розвитку інформаційної інфраструктури українського ринку інформаційно-комунікаційних технологій;
- покращення доступу населення до інформаційної інфраструктури та мережевих послуг шляхом розвитку бібліотечної мережі, покращення довідково-інформаційного обслуговування населення та створення відповідних соціально сприятливих умов для використання інформаційно-комп'ютерних технологій;
- створення умов для розвитку базових навичок щодо використання можливостей, які надаються інформаційним суспільством, через забезпечення використання мережевих технологій у бібліотеках, вузах, школах, сприяння підвищенню комп'ютерної грамотності населення, його поінформованості щодо можливостей та ресурсів інтернету, засвоєння переваг інформаційного обміну у всіх сферах діяльності людини та суспільства;
- підтримка наукових досліджень та соціально значущих застосувань інформаційно-комп'ютерних технологій шляхом підтримки перспективних вітчизняних досліджень та розробок у галузі інформаційно-комп'ютерних технологій, стимулювання інноваційних застосувань інформаційно-комп'ютерних технологій у всі сфери життя, покращення доступу до ризикового фінансування, реформування структури наукових організацій і формування дослідницьких центрів світового класу;
- розвиток інформаційно-телекомунікаційних систем та формування інформаційних ресурсів в інтересах державного управління шляхом покращення доступу до державної інформації, удосконалення процедур надання

послуг, підтримки державних інформаційних центрів, розвитку електронної взаємодії між органами державної влади на центральному, регіональному, місцевому рівнях і створення інтегрованої, орієнтованої на користувача, системи державних інформаційних послуг на основі інформаційно-телекомунікаційної системи державних структур, тобто забезпечення доступності комп'ютерної інформації через комп'ютерні мережі, створення загальнодоступних сайтів та підключення до мережі відкритих суспільно-значущих державних інформаційних ресурсів [3, с. 43].

Беручи до уваги довгострокову стратегічну ціль державної інформаційної політики, правова основа єдиного інформаційного простору має регулювати відносини між виробниками і споживачами інформації, гарантувати всім суб'єктам інформаційного права відповідну координацію дій органів державної влади в єдиному інформаційному просторі і забезпечувати дотримання конституційних прав і свобод громадян та організацій.

Відповідно до зазначеного, законодавче забезпечення формування та розвитку єдиного інформаційного простору, а саме інформаційне законодавство, має за необхідності регулювати цілий комплекс суспільних відносин, які пов'язані з інформацією, її виробництвом, поширенням і використанням.

Станом на сьогодні ключовими нормативно-правовими актами, що регламентують відносини інформаційної політики, можна вважати:

- Закон України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні»;
- Закон України «Про телебачення і радіомовлення»;
- Закон України «Про видавничу справу»;
- Закон України «Про інформацію»;
- Закон України «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації»;
- Закон України «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів»;
- Закон України «Про інформаційні агентства»;
- Закон України «Про державну підтримку книговидавничої справи в Україні»;
- Закон України «Про реформування державних і комунальних друкованих засобів масової інформації»;
- Закон України «Про обов'язковий примірник документів»;
- Указ Президента України «Про деякі питання державної підтримки книговидавничої справи»;
- Указ Президента України «Про деякі заходи з розвитку книговидавничої справи в Україні»;

– Указ Президента України «Про деякі заходи щодо державної підтримки книговидавничої справи і популяризації читання в Україні»;

– Постанова Кабінету Міністрів України «Про підтримку діяльності творчих спілок та книговидавничої справи»;

– Постанова Кабінету Міністрів України «Про порядок доставляння обов'язкових примірників документів»;

– Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку ведення Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції» та деякі інші документи.

Висновки. Інформація – один із найважливіших формуючих компонентів держави, від неї прямим чином залежить майбутнє та сьогодення. Заради успішного розвитку та вдалого функціонування потрібно нею володіти, а також формувати правильність, точність та результативність її сприйняття як щодо внутрішньої, так і зовнішньої політики.

Нині найперше завдання інформаційної політики проявляється у закладанні основ для вирішення завдань розвитку нашого соціуму, перспективною ціллю якого має бути створення єдиного інформаційного простору України та поступове входження до світового інформаційного суспільства.

Доцільними пропозиціями щодо успішної інформаційної політики можна вважати приділення значної уваги орієнтованій масовій свідомості, яка базуватиметься на демократичному інформаційному орієнтирі; удосконалення (створення) норм регламентації нових інформаційних відносин, що виникають із розвитком інформаційно-комп'ютерних технологій; регулювання на законодавчому рівні більшості відносин, пов'язаних зі створенням, одержанням, поширенням, накопиченням та використанням інформації.

Таким чином, можна з упевненістю констатувати, що головним завданням наукової та нормотворчої спільноти на даний момент має виступати формування чіткої та комплексної нормативно-правової бази, адже це і буде основна засада для реалізації державної інформаційної політики, яка слугуватиме посиленню безпеки України в багатьох сферах її діяльності, а також підсилить національну безпеку з боку зовнішніх факторів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про інформацію : в редакції закону України від 13 січня 2011 року № 2938-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.
2. Почепцов Г.Г. Інформаційна політика : [навч. посіб.] / Г.Г. Почепцов, С.А. Чукут. – К. : Знання, 2008. – 663 с.
3. Арістова І.В. Державна інформаційна політика: організаційно-правові аспекти : [монографія] / І.В. Арістова ; за заг. ред. О.М. Бандурки. – Харків : Вид-во Ун-ту внутр. справ, 2000. – 368 с.